

Pécsvárad templomai

A településen már Szent István idejében felépültek az első szakrális épületek. Az 1015-ben idetelepített bencéseknek köszönhetően virágzó hitélet bontakozott ki, és a középkor évszázadaiban legalább négy templom működött egyidejűleg.

Ezek közül az egyik legkorábbi az apátság területén épült, Szűz Mária és Szent Benedek tiszteletére szentelték. Később elpusztult, és csak az elmúlt évtizedek régészeti kutatásai tisztázták fekvését. Ma már igen valószínű, hogy valamikor a monostor közepén álló, 50 méter hosszú, gótikus stílusban épült templom helyén állt. A templom virágkora a Jagellók idejére tehető, amikor plébánosa búcsúkiváltságot szerzett a templom számára.

A Szent Benedek-templomot nem szabad összekeverni a kolostor leghíresebb épülettömbjével, az altemplomnak nevezett, valójában kétszintes apátkápolnával, amely a 11. század végén épülhetett. A talán Keresztelő Szent János tiszteletére szentelt kápolnát az 1157. évi tűzvész után újjáépítették, a szentélyében megtalált freskó bizánci stílusban készült angyalt ábrázol, amely magyar területen a legkorábbinak tekinthető.

A szintén Pécsvárad területén fekvő Szent Miklós plébániáról szinte semmit nem tudunk, ellentétben az apátság mellett álló Mindenszentek-templomról. Valószínűleg azonos a temetőben álló, négyzetes szentélyű mai temetőkápolnával. Domoszló herceg, Aba Sámuel feltételezett leszármazottja alapította a

11. század folyamán, akit eredetileg itt temettek el az oltár előtt, és csak később került át a monostor-templomba. A 12. században kibővítették, és valamikor a századfordulón megkapta a plébániai rangot. Népszerűségét jelzi, hogy plébánosa 1428-ban búcsúengedélyt kért a templom Szűz Mária-kápolnáját felkereső hívek számára, és ezzel belépett a regionális búcsújáró központok sorába. Az épületet megkímélte az oszmán hódítás, és 1686 után ismét plébániatemplomként funkcionált egészen a városképet uraló Nagyboldogasszony-templom elkészültéig.

A középkorban működő egyházak közül a Szent István alapította Szent Péter-templom tekinthető a mai plébániatemplom elődjének. Ez a vár alatt szolgáló népek hitéletének gondozására épült a 11. században. A román stílusú templom előtt Kálvária nyúlt le Váraljára, amelynek emlékét még a 20. században is

megőrizte az emlékezet. A templom mellett tartották a vasárnapi piacot, és itt emelkedtek a tehetősebbek házai is. Sajnos a török időkben elpusztult, és Eltz-Kempenich Károly pécsvárad apát a köveiből építette 1757–1767 között a ma is látogatható Nagyboldogasszony-templomot.

A kortársak nem fukarkodtak a dicséret jelzőkkel, amikor a 40 méter hosszú, egyaránt 18 méter magas és széles, méltóságteljes barokk templomról írtak. A gazdag aranydíszítés ellenére ez a templom a barokk légiesebb stílusirányzatához tartozik. Ezt jelzik a lant alakú ablakok és a rokokó kagylóformák. A templom legfőbb díszje a „lángoló barokk” stílusában fából faragott három oltár, amelyek közül a középső Mária mennybemenetelét ábrázolja. A jobb oldali mellékoltár freskójának témája a pogány Vajk megkeresztelése, ez inkább a 19. században, már a romantika történetmesélésében készült. A bal oldali mellékoltárt a Szent Kereszt tiszteletére emelték.

Úgy tűnik, a monumentális épület végül nem az eredeti tervek szerint készült el, de így sem tűnik torzónak. Az 1850-ben készült kálvária, az Angster-gyárból rendelt orgona, az impozáns toronyóra, és az állandó gondoskodás teljesnek mutatja Nagyboldogasszony templomát.

Nem szabad azonban elfelejteni, hogy a 16. századtól reformátusok is nagy számban élnek Pécsváradon, akik kitarítottak szülőföldjükön a hódoltság évszázadaiban. A 18. században jobbra a Magyarfalunak nevezett településrészen koncentráálódtak, ahol II. József türelmi rendeletének köszönhetően felépülhetett copfstílusú elegáns templomuk.

SZÖVEG: DR. VARGA SZABOLCS

FOTÓK: MÜLLER NÁNDOR

